

GOOD PRACTICE - FONTYS HOGESCHOLEN

STAPPEN OP WEG NAAR OPEN INLINE ONDERWIJS

Pierre Gorissen, senior adviseur/onderzoeker Onderwijs en Onderzoek

Fontys Hogescholen werkt aan de integratie van offline en online onderwijs tot 'inline' onderwijs. Pierre Gorissen vertelt hoe Fontys haar onderwijsinstituten hierbij ondersteunt. Het uitgangspunt is maatwerk. De regie ligt bij het instituut en Fontys zorgt voor ondersteuning, kennisuitwisseling, scholing en evaluatie. Gorissen sprak op het symposium Open en Online Education 11 maart 2014.

WAAROM?

Noodzaak om te transformeren van offline naar 'inline'

Fontys Hogescholen stelt zichzelf ten doel om kwalitatief hoogstand en modern onderwijs aan te bieden aan studenten. Deze groep raakt er steeds meer aan gewend om (ook) online te werken en te leren: de onderwijsmethodiek van Fontys moet hierbij aansluiten. Anders is Fontys niet meer interessant en relevant voor die studenten en kan de onderwijsinstelling niet meer concurreren met andere instellingen. Dit was voor Fontys de reden om actief aan de slag te gaan met de transformatie van offline onderwijs naar 'inline' onderwijs. Diverse onderwijsinstituten experimenteren inmiddels op het gebied van blended learning, flipped classroom, MOOC's en open educational resources.

WAT?

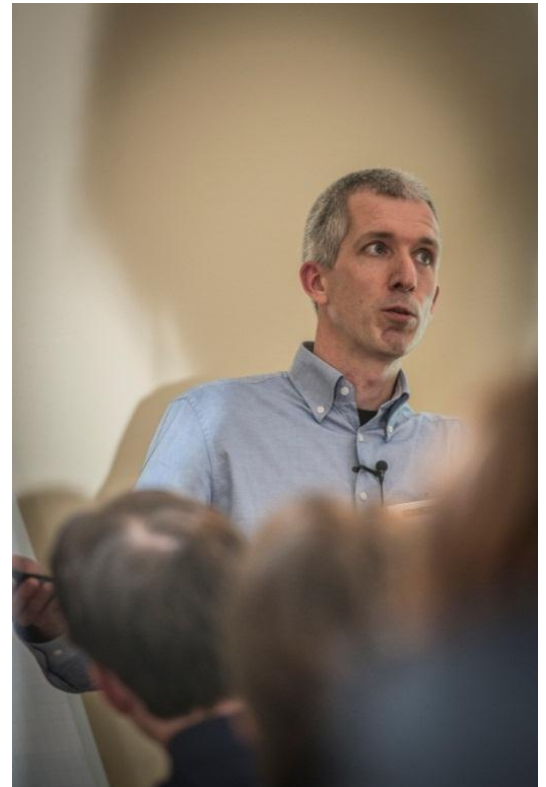
Online als waardevolle aanvulling op offline

Fontys streeft er bij de ontwikkeling van inline onderwijs naar om een situatie te creëren waarbij fysieke contactmomenten alleen nog worden georganiseerd als ze een duidelijke meerwaarde hebben. Datzelfde geldt voor de online contactmomenten en het online leermateriaal. De focus blijft liggen op het aanbieden van campusonderwijs, de online component wordt geen complete vervanger van de fysieke vorm van onderwijs.

Inline onderwijs is maatwerk

De doelen van de individuele projecten en activiteiten zijn verschillend en hangen af van het Fontys-instituut dat is betrokken bij de uitvoering. Fontys kent een grote diversiteit aan opleidingen. Zo zijn er opleidingen op het gebied van sport, dans, kunst, maar ook ICT-, economie-, en verpleegkunde-opleidingen. Elk met hun eigen behoeften en een eigen context op het gebied van inline leren. Dit maakt dat het stellen van ambities en doelen voor elk project maatwerk is.

Ook als het gaat om de uitvoering van de projecten krijgen opleidingen zoveel mogelijk zelf de regie. Dit past bij het beleid van Fontys: decentraliseren waar dat kan en instituten zelf verantwoordelijk maken. Sommige opleidingen zullen meer of minder (specifieke) begeleiding nodig hebben bij de projecten dan andere. Zo hebben ICT-opleidingen bijvoorbeeld minder moeite met technische kwesties.

Alle instituten kunnen daarbij gebruikmaken van goede en stabiele ICT-infrastructuur die door de jaren heen door Fontys is opgebouwd. Dat is een basisvoorwaarde voor het welslagen van een ICT-project.

HOE?

Hoewel er de nodige diversiteit is in projecten en activiteiten, zijn er een aantal overkoepelende activiteiten die Fontys uitvoert ter ondersteuning van de projecten:

Ondersteunen en experimenteren

Instituten kunnen begeleiding krijgen bij het aanvragen van projecten op het gebied van inline onderwijs. Ook bij de uitvoering ervan worden ze ondersteund. Op kleine schaal krijgen projecten intern financiële ondersteuning voor lokale initiatieven die voor Fontys relevant zijn.

Kennisuitwisseling/online community

Fontys ontsluit externe kennis zoveel mogelijk en vertaalt deze kennis naar de eigen context. Interne en externe partijen worden bij elkaar gebracht. De resultaten van de interne projecten komen samengevat en gecombineerd online beschikbaar op een interne portal.

Training en scholing

Eén van de onderdelen van de FKO (Fontys Kwalificatie Onderwijs) is dat docenten een bewijs van bekwaamheid op het gebied van mediawijsheid moeten behalen. Dit zorgt er voor dat docenten vaardiger worden als het gaat om de inzet van ICT in het onderwijs. Hierdoor zijn ze beter in staat om een keuze te maken tussen offline, online of inline onderwijs. Deze vaardigheden worden ook daadwerkelijk getoetst: docenten doen een assessment via een portfolio en een criteriumgericht interview. Als blijkt dat docenten nog scholing nodig hebben, dan biedt Fontys die aan.

Onderzoek en evaluatie

Fontys voert flankerend onderzoek uit naar de effecten en lessons learned van de verschillende projecten. De resultaten van deze onderzoeken worden in de vorm van artikelen of online webinars gepubliceerd.

Facilitering

Opleidingen en projecten kunnen bijvoorbeeld bij het auteursrechteninformatiepunt terecht met vragen over auteursrechten. De dienst Onderwijs en Onderzoek biedt onderwijskundige ondersteuning. Daarnaast werkt Fontys aan het inrichten van dienstverlening rondom videoproductie, zodat opleidingen en projecten dit niet zelf hoeven te doen. Video's blijven namelijk ook in de toekomst een belangrijk onderdeel uitmaken van inline onderwijs. Ook kijkt de instelling naar het aanpassen van de online leeromgevingen, zodat niet alleen de Fontys-studenten kunnen worden bediend maar ook andere groepen studenten (bijvoorbeeld ten behoeve van nascholing, of een gratis online training).

PLUSPUNTEN?

De activiteiten van Fontys hebben waardevolle resultaten en ervaringen opgeleverd:

Samenwerking

Het blijkt van belang dat ondersteunende diensten zoals de diensten IT en Onderwijs en Onderzoek samenwerken bij projecten, waarbij zij elkaar kunnen aanvullen. Zo werd door de samenwerking bij weblectures (in pilots) voor IT beter zichtbaar welke ondersteuning de opleidingen nodig hadden. De dienst Onderwijs en onderzoek kon relevante gebruikservaringen met weblectures verzamelen. En de instituten konden (met ondersteuning) ervaring opdoen met het gebruik van weblectures in verschillende onderwijssituaties. Een positieve uitkomst van het werken met weblectures is dat docenten zich bewuster worden van de wijzen waarop ze lesstof aan kunnen bieden en hoe ze lessen kunnen structureren. Didactische vaardigheden worden hiermee steeds belangrijker.

Koppeling tussen externe kennis en interne initiatieven

Binnen Fontys heeft een interne bijeenkomst over open onderwijs plaatsgevonden. De externe expert Willem van Valkenburg van de TU Delft presenteerde de ervaringen die zijn opgedaan met inline/online onderwijs binnen de TU Delft. Daarna kwamen vertegenwoordigers van verschillende Fontys-opleidingen aan het woord die hun ideeën voor inline onderwijs presenteerden aan de andere aanwezigen. Naar aanleiding van deze presentaties kregen zij feedback en advies van de externe expert, en werd er volop gediscussieerd met de andere aanwezigen. Het koppelen van externe kennis aan interne initiatieven blijkt een waardevolle manier van kennisdeling te zijn.

Bundelen en delen van kennis

De dienst Onderwijs en Onderzoek ondersteunt nu diverse instituten die op verschillende vlakken aan het experimenteren zijn. Denk aan blended learning, flipped classroom, MOOC's, open educational resources etc. De kennis en ervaring van de verschillende initiatieven kunnen worden gebundeld en voor anderen worden ontsloten.

TIPS?

Uit de opgedane ervaringen komen een aantal belangrijke lessons learned:

- Zorg ervoor dat de verantwoordelijkheid van projecten bij de opleidingen blijft liggen. Dat maakt ook dat zij zich verantwoordelijk voelen als het technisch niet allemaal probleemloos gaat.
- Niet sleuren, maar begeleiden: er moet een verschil in tempo tussen opleidingen mogelijk zijn. Zorg er als instelling voor dat er voldoende begeleiding in huis is voor projectteams of groepen/personen die nieuwe initiatieven op het gebied van inline onderwijs willen opzetten.
- Open en online onderwijs is binnen het hbo geen doel op zich, het moet daar ingezet worden waar het meerwaarde heeft. Hou dat doel voor ogen.
- Uitdagen/stimuleren: Het kan geen kwaad om opleidingen soms ook uit te dagen, en niet zomaar drempels, vragen en angsten voor lief te nemen. Stel ze bijvoorbeeld eens de vraag: wat kan er nou echt mis gaan als jullie materialen open beschikbaar stellen?
- Houd er ook rekening mee dat de "ondersteuners" moeten leren, en getraind moeten worden. Doe dat bijvoorbeeld ook door diensten tijdens projecten mee te laten denken en te laten leren.

MEER

- [Presentatie Stappen op weg naar open inline onderwijs](#) van Pierre Gorissen (Fontys)
- [Video-opname presentatie Stappen op weg naar open inline onderwijs](#) van Pierre Gorissen
- [Fontys Kwalificatie Onderwijs \(FKO\) en het assessment mediawijsheid](#)
- Contact: Pierre Gorissen, Fontys Hogescholen, e-mail P.Gorissen@fontys.nl

Symposium Open en Online Education

Op dinsdag 11 maart organiseerden SURF, het ministerie van OCW, de VSNU en de Vereniging Hogescholen het symposium Open en Online Education voor bestuurders en managers in het hoger onderwijs. Tijdens het symposium is duidelijk geworden dat open en online onderwijs aan het begin staat van een lange en interessante weg. Nieuwe leermethoden ontstaan bijna als vanzelf door de experimenten die Nederlandse hoger onderwijs instellingen aangaan, waarvan de meest bekende de MOOC's zijn. Of deze ontwikkelingen disruptieve zijn of een aanvulling vormen op het bestaande campusonderwijs was een van de vragen die tijdens het symposium ruimschoots aan bod kwam. Dat zowel open, als online onderwijs 'here to stay' zijn, stond voor alle aanwezigen vast.

